

Melkrijkheid en soliditeit verankerd in meer dan twintig generaties Friese Klaaskes

Klaaskes klaren overal de melkklus

De stammoeder werd geboren in 1895 – de familie kent intussen een lange reeks van koeien met een indrukwekkende levensproductie. De Klaaskes doorstonden vijf jaar geleden een nieuwe krachtproef: ook tussen de honderden koeien op het grote bedrijf van Schep verloochenen ze hun karakter allerm minst.

tekst Reimer Strikwerda

Klaaske's Anna's Adema 16, hij staat model voor zijn familie. Ruim een halve eeuw geleden werd hij door Jan Sikma uit Hatsum – een gehucht bij het Friese dorp Dronrijp – gepresenteerd aan de FRS-inspecteur. Die achtte de jonge stier niet meer dan 73 punten waard. Dat was een zeer bescheiden puntenbuit, maar toch werd hij ingezet als fokstier. Sikma zette zelfs een advertentie in De Friese Veefokkerij en het dekgeld loog er niet om: 75 gulden per hokkeling. Sikma had vertrouwen in de jonge stier, want niet alleen diens vader, maar ook de vader van zijn grootmoeder was Anna's Adema, die tot aan zijn vijftiende verjaardag aan de tuiketting stond in het stierenweitje. De gelauwerde showstier, die als kalf door Sikma en zijn buurman Lammert Dijkstra was aangekocht van

fokker Arjen Wassenaar in Jelsum en al op zesjarige leeftijd preferent werd verklaard, was uitgegroeid tot een nationale beroemdheid. Bijna dagelijks kwamen de veewagens aangereiden in Hatsum. Niet alleen met de bekendste koeien van Friese topstallen, maar ook van de Woudhoeve van Arie en Kees Ruyter uit Noord-Holland en van Albert en Martin Oosterveld uit Wapserveen. Ze hielden er kampioenskoeien van over en vaak ook waardevolle fokkoeien.

Melkrijkheid laat beloond

Jan Sikma wist natuurlijk ook dat zijn jonge fokstier was geboren uit moeder Klaaske 298, een dochter van de viervoudige Friese kampioen Súdhoekster Piet Eduard, die niet alleen een eerste prijs had gewonnen op de Productiekeuring

in Sneek, maar die vooral een bijzondere melkkoe was. Toen hij Klaaske's A.A. 16 beschikbaar stelde, produceerde zijn moeder dagelijks 45 kilo melk – een ongehoorde melkgift in 1957. Het wat povere vetgehalte nam hij daarbij graag op de koop toe.

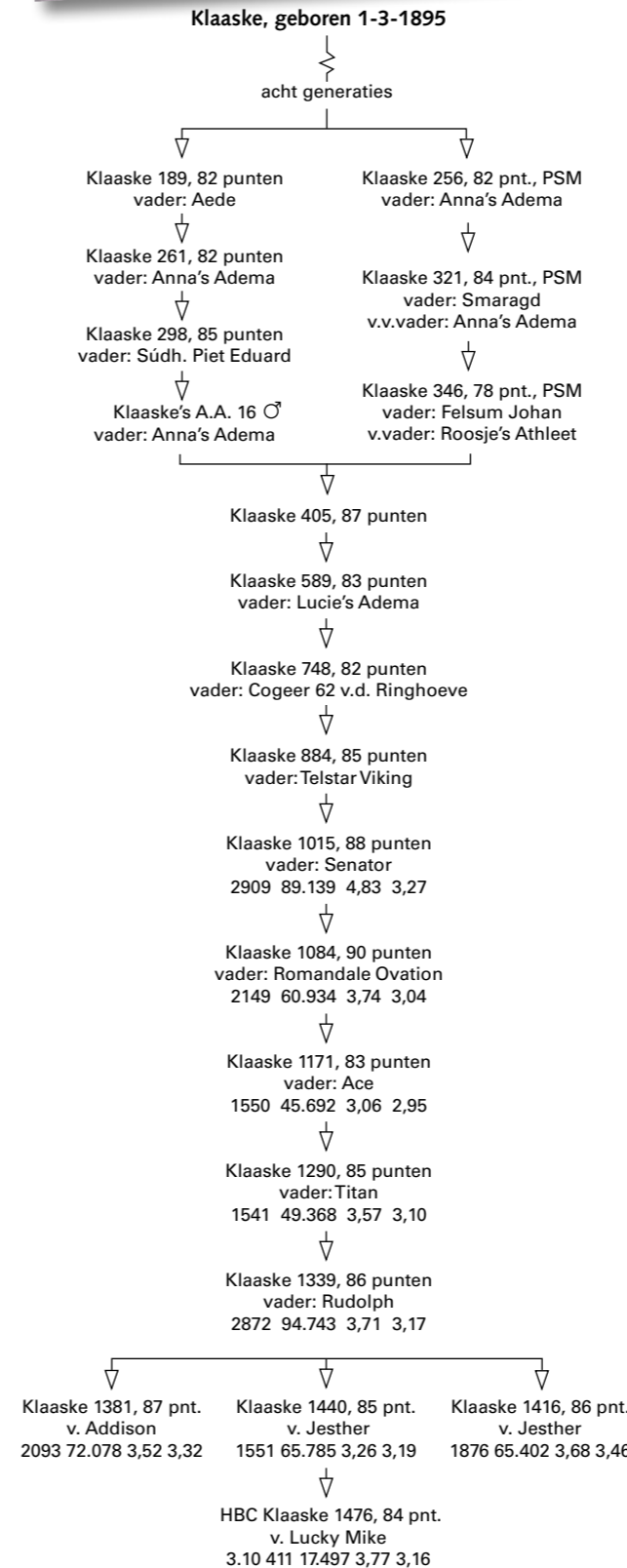
De veestapel van Jan Sikma – die toen officieel nog boerde met zijn vader Sijmen, die in 1925 vanuit Huins naar de karakteristieke kop-hals-rompboerderij op de terp van Hatsum verhuisde – bestond intussen helemaal uit Klaaskes. Stammoeder Klaaske was bij Sikma's grootvader-naamgever in maart 1895 geboren en twee jaar later ingeschreven in het Friese hulpboek. Er zaten zo'n acht generaties tussen die oude stammoeder en de Klaaskes die Anna's Adema als partner kregen.

Koeien met een productieve aanleg waren het, haast ouderwets melkrijk zo langzamerhand in een periode waarin men in Friesland de voorkeur gaf aan platte en gestopte koeien met een mooie belijning en adel boven laatrijpe melkkoeien met een melktypische opdruk. Bij hun eerste keuring moesten de Klaaskes het dan ook vaak met een zeer bescheiden puntental doen, de herhaalde keuring op oudere leeftijd gaf soms een flinke winst te zien.

Succes op twee fronten in 1989

Vandaar ook dat vertrouwen in die jonge stier met z'n 73 punten. Terecht, zo bleek, want hij leverde – bij vaak verwante Klaaskes, weer vol van Anna's Ademabloed – een groot aantal dochters met datzelfde patroon: melkkoeien van nature. Hun nafok was in trek, vooral in Denemarken kregen veel Klaaskezonen kans. Haast aan de lopende band werden hun moeders preferent.

Zelfs de Klaaskes van Jan Sikma kenden problemen toen de Fries-Hollandse stie-

ren geen genetische melkwinst meer konden bieden. Zeker toen zijn zoon Sijmen Sikma de fokstieren mocht kiezen, kwamen al snel de holsteins in beeld. Lang niet altijd koos hij voor de populaire grootheden, veel vaker gebruikte hij minder bekende fokstieren, die vermaarde hf-stamvaders nog vop in hun stamtafel lieten zien. Willards Telstar Viking was zo'n keus, Romandale Ovation niet minder: met Osbordale Ivanhoe als vader en de oude Elevation als moedersvader.

Een van de beste dochters in stal Sikma werd Klaaske 1084, een excellente koe in het nieuwe tijdperk, waarin de koeien al waren gehuisvest in de ligboxenstal.

Het waren jaren van prachtige prestaties. Neem 1989, toen Sijmen Sikma met een gemiddelde productie van zijn 41 koeien van 9806 kg melk met 4,38% vet en 3,21% eiwit in 295 dagen de top van alle Friese bedrijven bereikte. De uitslag werd bekendgemaakt op de jubileumkeuring van het toen 110-jarige FRS, waarop de bedrijfs-groep van Sikma een 1a-prijs won. Een dubbelsucces, waarvan Sijmen Sikma ter plaatse opmerkte dat hij het showsucces als hobbyist natuurlijk mooi vond, maar de top-productie van zijn koeien – zeker ook in het licht van hun genetische aanleg – hoger inschatte.

Eigenzinnige keus

De nieuwe Klaaskes – mooier dan ooit – verloochenden hun moederlijke afkomst intussen allerm minst: ze bleven tot op hoge leeftijd zonder problemen veel melk geven. Soms baarden de gehalten enige

zorg, maar bij zijn stierenkeus volhardde Sijmen Sikma in een koers naar sterke melkkoeien. 'Ik ging m'n eigen gang', zegt hij nu. 'De keus voor een stier als Jesther leek misschien niet voor de hand te liggen, maar zo'n uitgesproken leverancier van sterke melkkoeien sprak me geweldig aan.'

Zo had de melkveestapel van Sijmen Sikma een hoog Jesthergehalte toen hij in 2005 besloot de koeien te verkopen. 'Mijn vrouw Jeltsje moest steeds vaker bijspringen omdat het met mijn gezondheid niet goed ging en het was intussen duidelijk dat geen van onze kinderen het bedrijf zou voortzetten', vertelt hij aan de keukentafel in Hatsum, wanneer we de oude papieren van de Klaaskes doornemen.

Koeien met karakter

'Onze toenmalige bedrijfsleider Douwe Mulder kende het bedrijf van Sikma en de kwaliteiten van zijn Klaaskesfamilie', zegt Jan Schep. 'Ik ben gaan kijken. Ik zal het nooit vergeten, zo'n uniforme groep echte melkkoeien heb ik zelden gezien.'

De koop werd snel geregeld, intussen vijf jaar geleden. Toch was er natuurlijk wel enige spanning. Zouden de koeien uit het vertrouwde milieu van hun betrekkelijk kleine stal zich kunnen handhaven tussen de koeien uit vaak internationale topfamilies in de moderne megastal van Schep Holsteins in Zandhuizen met een bezetting van meer dan 500 koeien?

Wanneer we met Schep en zijn team koeienmensen in het kantoor zitten, komen de koekaarten op tafel. Van de Klaaskes. 'Er zijn tot nu

De preferente Anna's Adema aan de hand van Jan Sijmens Sikma voert het defilé aan tijdens de stierenkeuring van oktober 1951 in Leeuwarden. Achter hem drie beroemdheden: de preferente Rudolf Jan, de kampioen Súdhoekster Piet Eduard en de preferente Roosje's Athleet, de vader van Felsum Johan

Klaaske 298, 85 punten, moeder van Klaaske's A.A. 16 in 1957
Productie: 5.03 355 11.254 3,70 —

Klaaske 1084, 90 punten (Ovation x Senator), productie: 5.07 370 10.491 3,90 3,11

toe vrijwel geen uitvallers geweest. Het zijn koeien met karakter, ondanks hun geweldige melkproducties blijven de uiers goed, ze staan op prima benen. Het zijn koeien met karakter', zo horen we de praktijkgeluiden.

Blijvers in de stal

In de pikorde van het bedrijf in Zandhuizen – waar de gemiddelde jaarproductie tijdens het jongste controlejaar van 470 koeien met 11.881 kg melk met 3,93% vet en 3,35% eiwit een indrukwekkend succes betekent voor het jonge, enthousiaste team – staan enkele tientallen Klaaskes hoog genoteerd. 'Ze horen tot de blijvers in de stal', zegt Schep. Intussen pakt een van zijn medewerkers de papieren er nog maar even bij. 'Kijk maar, bijna alle Klaaskes hebben een

lactatiewaarde van boven de 100. Natuurlijk, de gehalten en zeker het eiwit verdienen aandacht, maar als solide melkkoeien met een goede persistentie vallen ze zelfs in ons harde milieu op.' Jammer natuurlijk, dat de zelfs in haar familiemilieu opvallende Klaaske 1389 vorig jaar bij de start van de lactatie, die haar royaal over de honderd ton melk zou brengen, plotseling dood in de stal lag. Van haar resteren drie dochters, die ook meekwamen vanuit Dronrijp: stuk voor stuk imposante en persistente melkproducentes en intussen ook al waardevolle fokkoeien met mooie dochters die in Zandhuizen het levenslicht zagen. Hun oude familietrekjes zijn de Klaaskes helemaal trouw gebleven. Wordt het niet hoog tijd hun genetische aanleg te ontcijferen?!

De Klaaskes (hier tante en nicht) voelen zich helemaal op hun gemak in Zandhuizen

Links: Klaaske 1416, 86 pnt. (Jesther x Rudolph), prod.: 5.04 359 15.215 3,56 3,41

Rechts: HBC Klaaske 1476, 84 pnt. (Lucky Mike x Jesther), prod.: 3.10 411 17.497 3,77 3,16

In Lelystad is op 85-jarige leeftijd overleden **Aren Jacob Huibert van Es**. Decennialang was hij een van de beeldbepalende deskundigen op het gebied van de diervoeding. In eigen land opereerde Van Es vanuit twee bolwerken. Hij was als directielid lang verbonden aan het Instituut voor veevoedingsonderzoek IVVO, ooit opgericht in Hoorn en naderhand gevestigd in Lelystad – in 1993 ging het op in ID-DLO – en aan de Wageningse universiteit was hij van 1971 tot zijn vervroegd pensioen in 1986 lector en buitengewoon hoogleraar.

Aren van Es was ook internationaal gerespecteerd, hij liet een groot aantal publicaties na over zijn werkgebied: de energiehuishouding der dieren.

Aren van Es

Dave Dickson

Op 71-jarige leeftijd overleed onlangs **Dave Dickson**. De hoogleraar aan de universiteit van Madison in het Amerikaanse Wisconsin maakte vooral furore als jurylid, waaronder op de jaarlijkse show in zijn woonplaats. Dickson stond bekend als een kenner van de holsteins, juist in de periode toen die de wereld veroverden. Hij wist als geen ander zijn beslissingen in de showing te verdedigen.

Dave Dickson werd als jurylid uitgenodigd in alle delen van de wereld. Ook in veel Europese landen eeffde hij de weg voor de melkrijke zwartbonten. Hij jureerde bijvoorbeeld tijdens de Europese landenstrijd van 1996 in Brussel.